

ע"ל הנ"ל השיב לו הגאון מטשעבין זצ"ל:

ובגוף הערתו דלמה צריך לציין הרי אוכל בהיתר משום דאזלינן בתר רובא. הנה מאז אשר כתבתי בענין הנ"ל עלה זאת במחשבותי, ולא העליתי בכתב משום דהי' ניחא לי דכבר העלו דנהי דהאוכל יהי' אוכל בהיתר, מ"מ זה דיודע שהוא איסור מחויב להפריש האיסור שלא יכשל בו אחר, וראיה מש"ס חולין (דף ק"מ) דלא אמרה תורה שלח לתקלה אע"ג דהאוכל יהי' אוכל בהיתר משום דאזלינן בתר רוב עופות דמותרין, ועיי"ש ברש"י ז"ל.

ועיין מה שהאריך בזה בשו"ת חלקת יעקב חלק או"ח (סי' נ"ו) ובחלק חו"מ (עניינים שונים סי' ל"א אות ג').

★★

ויש לציין דבספר כף החיים (או"ח סי' רכז ס"ק יא) כתב בשם האחרונים דאין לברך על עצים תוך שני ערלה עיי"ש.

★★

בגמ': ושל קברות מציינין בסיד סימנא דחיוור כעצמות.

בשארית נתן להגה"ח ר' נתן לוברט ז"ל ביאר בזה, דבמועד קטן (ה' ע"ב) מבואר דאין מציינין על בשר המת, כי הוא כלה ואפס, ורק על עצמות שנשארים לעולם מציינים, ולכן מציינין בסיד שהוא חיוור כעצמות.

ועיין בירושלמי (רפ"ה דמעשר שני) שמבואר שם טעם אחר למה מציינין דוקא בדברים אלו: כרם רבעי מציינין אותו בקזוזות אדמה שהוא דבר המתפורר ואינו מתקיים, כי כרם רבעי הוא רק לשנה אחת. של ערלה שהיא ג' שנים מציינין בחרסית שהיא מחזיקה יותר מאדמה, ושל קברות בסיד שהוא מחזיק מעמד וקיימת הצבע ביותר.

והרמב"ם (פ"ט הל' מעשר שני הלכה ז') כתב טעם הירושלמי, וביאר במראה הפנים שטעם הירושלמי הוא טעם נוסף על הטעם של הבבלי, דלטעם של הבבלי הי' אפשר לציין של ערלה בקזוזות אדמה של סלע, שגם כן אינו זורע ומצמיח, לכן הוצרך לטעם הירושלמי שהוא מתקיים יותר.

★★

לאו של ערלה ניהו לא ימנעו מללקוט ממנו דיסמכו עצמן על הרוב.

אלא דא"כ הא גופא קשיא דממ"נ למה צריכין לציינו, הרי באמת דינא הכי דאזלינן בתר רובא, ואפילו אם יהנו ממנו לאו איסורא עבדי כלל שהרי אנוסים הם שסמכו עצמם על הרוב, כמבואר בתו' יבמות ל"ה ע"ב בד"ה ונמצאת, דהיכי דסומך עצמו על הרוב מקרי אונס גמור.

ול"כא למימר דלהכי צריכין לציין משום דהיכי דאיכא לברורי מבררין כדקיי"ל ביו"ד סי' א', זה אינו דמסתברא טובא דהאי דינא דהיכי דאיכא לברורי מבררין, היינו דוקא להמסופק עצמו והוא צריך לאותו דבר אם אפשר לו לברר צריך לברר, אבל הכא שלבעל הבית אין ספק בדבר פשיטא טובא שאין אחריות דעלמא עליו לברר שהוא של ערלה כיון דאף אם יהנו ממנו לא יעבדו איסורא כלל, שהרי היתר גמור הוא דאזלינן בתר רובא, ואקרקפתא דמלקטים מוכח לברר, אם אפשר להם לברר ואם א"א להם לברר הרי היתר גמור להם דאניסי וכנ"ל.

ובע"ל כרחין צריכין למימר דהא דאמרין דהיכא דסומך עצמו על הרוב לא עביד איסורא משום דאנוס הוא, היינו דוקא אם אין כרוך בעשייתו שום דבר איסור אז שפיר אמרינן דאנוס הוא דמאי הוי ל"י למעבד, משא"כ היכא דעושה איסור כגון הכא דבגזלה הוא לוקט אז לא מקרי אנוס אף לגבי איסור ערלה ומשו"ה צריך לציין שלא יעבור באיסור ערלה. ורשב"ג סבר הלעיטהו לרשע וימות אנוס אף לגבי דאורייתא, והוכיח כן במישור מהא דאמרין בפרק ידיעות הטומאה דאשה שאמרה נטמאתי דחייב חטאת ופרכינן והא אנוס הוא ומשנינן בסמוך ווסתה אע"ג דקיי"ל וסתות דרבנן, אלא ודאי כיון דמדרבנן אסור תו לאו אנוס הוא יעוי"ש.

אם כנים אנחנו בזה הרי אזדה לה הראיה, שהרי בברכת האילנות לא עבדי שום איסור אדרבה מצוה קעבדי ומשו"ה שפיר אית לן למימר אף אי נימא דאין מברכין על אילני ערלה, אעפ"כ אין צריך לציין משום הברכה, דשפיר יכולים לברך מטעם דרוב אילנות לאו של ערלה ניהו דודאי לא שייך כאן כלל אחזוקי טיבותא ודו"ק.

★★